

Klimatkommunernas svar på Boverkets remiss av regeringsuppdraget ”Förslag till svensk tillämpning av nära-nollenergibyggnader”

Sammanfattning av Klimatkommunernas synpunkter

Från och med 2021 ska alla nya byggnader i Europa vara nära-nollenergibyggnader. Det övergripande syftet med EU:s direktiv om nära-nollenergibyggnader är att spara energi så att energikällor med fossilt ursprung kan avvecklas och ersättas med förnybar energi som inte ökar växthuseffekten.

Boverket har haft i uppdrag att föreslå vad ”nära noll” ska innebära i Sverige i form av krav på byggnaders energiprestanda. Klimatkommunerna understryker att det är mycket viktigt att de nationella kraven är skarpa, eftersom staten förbjudit kommunerna att ställa egna skarpa energikrav för byggande. Vi menar också, i enlighet med direktivet, att det är centralt att miljönyttan står i fokus för dessa regler.

Klimatkommunerna tycker dock inte att det förslag som Boverket lagt fram sätter miljönyttan i fokus, av följande anledningar (se mer utvecklade resonemang längre ner):

1. Det är viktigt att energikraven styr mot byggnader med bra klimatskal och låga värmeförluster, något som idag inte är tillräckligt prioriterat i Boverkets förslag. Klimatkommunerna håller med Sveriges Centrum för Nollenergihus om att en kravnivå för värmeförlusttal bör inkluderas i kraven för nära-nollenergihus.
2. Boverket skriver att man inte vill missgynna värmepumpar. Istället för att lägga fram ett teknikneutralt förslag blir konsekvensen att förslaget gynnar värmepumpar framför fjärrvärme. Klimatkommunerna är, liksom Energimyndigheten, starkt kritiska till detta, av flera skäl:
 - Att få tillräckligt med förnybar el i energisystemet är en stor utmaning för samhället. Fjärrvärme produceras ofta i kraftvärmeanläggningar, där både el och värme produceras på ett effektivt och resurssnålt sätt. Om behovet av fjärrvärme minskar till följd av att byggreglerna gynnar värmepumpslösningar, så minskar även produktionen av climateffektiv el i dessa anläggningar.
 - Elenergi har hög kvalitet och kan användas till allt som kräver energi, vilket inte värmeenergi kan. Därför är det tveksamt att användas till uppvärmning när det finns

god tillgång till fjärrvärme från kraftvärmeverk där man använder förnybara bränslen i stor utsträckning.

Utöver dessa synpunkter förordar Klimatkommunerna en möjlighet för kommuner att i förtid (dvs innan lagförslaget träder i kraft) ställa högre krav när det finns marknadsförutsättningar samt att sådana krav samordnas. Det kan exempelvis göras som i Danmark där kommuner i detaljplan för områden kunnat ställa krav på en fastlagd framtida högre nivå i statliga byggregler.

Om Klimatkommunerna

Klimatkommunerna är en förening med 33 kommuner, ett landsting och en region som medlemmar. Medlemmarnas klimatarbete ligger i framkant i Sverige och världen, med tuffa klimat- och energimål och ambitiösa åtgärder. Föreningen har sedan starten 2003 vuxit till att gemensamt representera över 3 500 000 invånare.

Klimatkommunernas övergripande syfte är att minska utsläppen av växthusgaser i Sverige genom erfarenhetsutbyte, påverkansarbete och spridning av goda exempel. Vi är en pådrivande aktör för det nationella klimatarbetet genom att lyfta fram vilka möjligheter, hinder och drivkrafter som har betydelse för arbetets resultat.

Boverkets förslag

Från och med 2021 ska alla nya byggnader i Europa vara nära-nollenergibyggnader. Syftet är att genom höga energikrav, ställas så att berörda företag får tid på sig att ställa om, driva på takten i utvecklingen mot ett allt mer energieffektivt byggande i Europa. Boverket har haft i uppdrag att föreslå vad ”nära noll” ska innebära i Sverige i form av krav på byggnaders energiprestanda. Ett förslag har tagits fram som omfattar dels hur kraven ska ställas, det vill säga vilken energimängd som ska räknas in i byggnadens energiprestanda, och dels vilka nivåer på energiprestandan som ska gälla för nära-nollenergibyggnader.

Boverket föreslår att systemgränsen levererad (köpt) energi ska användas för nära-nollenergibyggnader i Sverige. Det vill säga att den mängd energi som energiprestandakraven ska ställas på är den energi som levereras till byggnadens tekniska system för uppvärmning, komfortkyla, tappvarmvatten och för byggnadens fastighetsdrift, exklusive fritt flödande energi som kan tillvaratas på plats eller i närheten.

Boverket föreslår att viktningsfaktorer används. Den el som används för uppvärmning, komfortkyla och varmvatten föreslås viktas med en faktor på 2,5. För övriga energislag föreslås viktningsfaktorn 1.

Boverket och Energimyndigheten har arbetat i nära dialog och har en gemensam syn på förslagen som läggs, med undantag av förslagen om tillgodoräknande av fri energi, om val av systemgräns samt om införande av viktningsfaktor för el och nivån på viktningsfaktorn.

Klimatkommunernas synpunkter

Det övergripande syftet med EU:s direktiv om nära-nollenergibyggnader är att spara energi så att energikällor med fossilt ursprung (naturgas, olja, stenkol och brunkol) kan avvecklas och ersättas med förnybar energi som inte ökar växthuseffekten.

Det är viktigt att de nationella kraven är skarpa eftersom staten förbjudit kommunerna att ställa egna skarpa energikrav för byggande, och det är viktigt att miljönyttan står i fokus för dessa regler. Förnybar energi är bra, men det bästa sättet att använda energi är inte använda den alls. Energi ska användas där den behövs och inte i onödan – det finns alltid en alternativkostnad både ekonomiskt och miljömässigt. Boverket skriver det även själva, under ”externa effekter”.

Det är mycket positivt att Boverket slår hål på myten som Byggkravsutredningen förde fram, att högre energikrav innebär ett väsentligt minskat bostadsbyggande.

Klimatkommunerna tycker däremot inte att Boverkets förslag lever upp till direktivets syfte, och är kritiska på flera grunder:

1. Energikraven måste styra mot byggnader med bra klimatskal och låga värmeförluster, något som idag inte är tillräckligt prioriterat i Boverkets förslag. Det är viktigt att minska byggnadens värmeförluster vid låga utetemperaturer, eftersom energiuttaget under dessa perioder innebär större miljöeffekter (det är sämre tillgång på solenergi vintertid, och när det är som kallast startas de mest miljöpåverkande värmeverken). Klimatkommunerna tycker att förslaget från Sveriges Centrum för Nollenergihus om att inkludera en kravnivå för värmeförlusttal i kraven för nära-nollenergihus är mycket bra. En kravnivå för värmeförlusttal är både till nytta för miljön och för de boende, det blir ett robust system som är okänsligt för energipriser och framtida byten av uppvärmningssystem.
2. Energiprestandadirektivet säger att den lilla mängd energi som krävs i en nära-nollenergi-byggnad bör ”tillföras i form av energi från förnybara energikällor, inklusive energi från förnybara energikällor som produceras på plats eller i närheten”. Ingenstans i denna mening antyds att värmepumpar ska främjas framför fjärrvärme från kraftvärmeverk där man använder förnybara bränslen i stor utsträckning, ändå har Boverket valt att göra just detta. Klimatkommunerna är, liksom Energimyndigheten, kritiska till detta, av flera skäl:
 - Fjärrvärme produceras ofta i kraftvärmeanläggningar, där både el och värme produceras. Sådana anläggningar kan använda vilket bränsle som helst, ofta biobränslen, avfall eller andra restprodukter, och är mycket effektiva och resurssnåla. Om behovet av fjärrvärme minskar, minskar därför även produktionen av klimateffektiv el i dessa anläggningar. Att få tillräckligt med förnybar el i energisystemet är en stor utmaning för samhället.
 - Den stora utmaningen för energisystemet globalt är att få tillräckligt med förnybar el. Elenergi har hög kvalitet och kan användas till allt som kräver energi, vilket inte värmeenergi kan. Värme och kyla kan produceras av nästan vad som helst och därför bör inte el användas till uppvärmning (t.ex. i värmepumpar, lokala kylanläggningar

och direktverkande el) där det finns god tillgång till fjärrvärme från kraftvärmeverk där man använder förnybara bränslen i stor utsträckning.

- Boverket skriver att de hade i uppdrag att komma fram till ett gemensamt förslag ihop med Energimyndigheten, men ”Boverket och Energimyndigheten har arbetat i nära dialog och har en gemensam syn på förslagen som läggs, med undantag av förslagen om tillgodoräknande av fri energi, om val av systemgräns samt om införande av viktningsfaktor för el och nivån på viktningsfaktor.” (sid 11) Kritiken mot hur Boverket ser på dessa frågor är inte ny och har framförts av flera instanser än Energimyndigheten under lång tid.
- På sidan 61 skriver Boverket att de inte vill missgynna värmepumpar: ”En annan utgångspunkt än denna riskerar att leda till negativa konsekvenser för värmepumpsanvändningen (generellt) i nya småhus.” Istället för att lägga fram ett teknikneutralt förslag blir konsekvensen att förslaget gynnar värmepumpar framför fjärrvärme.” Utgångspunkten för kraven bör vara att de utformas så att olika uppvärmningsalternativ vare sig gynnas eller missgynnas.

Utöver dessa synpunkter förordar Klimatkommunerna en möjlighet för kommuner att ställa högre krav när det finns marknadsförutsättningar samt att sådana krav samordnas. Det kan exempelvis göras som i Danmark där kommuner i detaljplan för områden kunnat ställa krav på en fastlagd framtida högre nivå i statliga byggregler.

För styrelsen

Karin Thomasson, ordförande i Klimatkommunerna